

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

li.remissvar@regeringskansliet.se

cc: li.transport.remissvar@regeringskansliet.se

Diarienummer: LI2025/01587

Vår referens: AL/LH/LE

Stockholm 2025-12-22

Remissyttrande över Trafikverkets förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen 2026–2037 (LI2025/01587)

Maskinentreprenörerna (ME) har tagit del av Trafikverkets förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen 2026–2037, inklusive huvudrapport, sammanfattning, miljökonsekvensbeskrivning och bilagor. ME lämnar härmed följande yttrande.

Inledning

Maskinentreprenörernas medlemsföretag äger och driver de entreprenadmaskiner som bygger, vidmakthåller och utvecklar Sveriges transportinfrastruktur. Genom våra medlemmar representerar ME cirka 80 procent av den faktiska produktionskapaciteten i Sverige vad gäller anläggningsmaskiner. Våra 4 000 företag verkar över hela landet och utgör en central del av genomförandeförmågan i såväl stora som små infrastrukturprojekt.

ME välkomnar att den nationella planen 2026–2037 utgår från en historiskt stor ekonomisk ram. Samtidigt vill vi understryka att den avgörande utmaningen inte enbart handlar om tillgången till medel, utan om hur effektivt dessa medel omsätts i faktisk infrastruktur. Utan åtgärder för att stärka konkurrensen, produktiviteten och genomförandekapaciteten riskerar den nationella planen att leverera mindre infrastruktur än vad de avsatta resurserna möjliggör.

Sammanfattande synpunkter

ME vill särskilt framhålla följande övergripande synpunkter:

- Prioriteringen av vidmakthållande och återtågande av underhållsskulden är nödvändig och riktig, men förutsätter stärkt genomförandeförmåga.
- Ökade ekonomiska ramar leder inte automatiskt till mer infrastruktur. Systembrister i planering, upphandling och projektering riskerar att urholka planens effekt.
- Bristande konkurrens och låg produktivitet i anläggningssektorn begränsar genomförandet och nyttan av de satsade medlen.
- Kompetensförsörjningen är en central flaskhals. Utan tillräckligt med utbildad arbetskraft kan planen inte genomföras, oavsett ekonomisk ram.

Maskinentreprenörerna

Adress:
Box 1609
111 86 Stockholm

Besök: Storgatan 19

Telefon:
08-762 70 65

e-post:
infome@me.se

Hemsida:
www.me.se

Medlem i Svenskt Näringsliv

- ME ser positivt på förslaget i SOU 2025:120 om att inrätta ett statligt bolag som komplement och konkurrent till Trafikverket för att stärka genomförandet.
- Klimatkrav och tekniska lösningar måste utformas teknikneutralt och med fokus på faktisk klimatnytta.

Vidmakthållande och återtagande av underhållsskulden

ME delar Trafikverkets och regeringens bedömning att vidmakthållande av befintlig infrastruktur ska prioriteras. Underhållsskulden inom väg och järnväg är betydande och påverkar både trafiksäkerhet, tillgänglighet och näringslivets konkurrenskraft.

Samtidigt konstaterar ME att tidigare anslagshöjningar inte fullt ut har omsatts i ökad produktion i branschen. Detta indikerar att de huvudsakliga flaskhalsarna inte är finansiella, utan återfinns i planeringsprocesser, upphandlingar, projektering och resursutnyttjande.

För att satsningarna på vidmakthållande ska få avsedd effekt krävs därför:

- högre kvalitet och bättre planering och projektering,
- stärkta beställarkompetenser,
- upphandlingar som möjliggör effektiv produktion,
- samt bättre anpassning mellan planerade åtgärder och faktisk genomförandekapacitet.

Utan dessa åtgärder finns en uppenbar risk att underhållsskulden kvarstår trots ökade anslag.

Produktivitet, konkurrens och upphandling

ME vill särskilt betona att konkurrens och produktivitet är avgörande för att den nationella planen ska ge maximal samhällsnytta.

Den svenska anläggningsbranschen är starkt koncentrerad, till ett fåtal dominerande aktörer i större upphandlingar. Detta hämmar konkurrens, innovation och effektivitet. Upphandlingar som präglas av detaljstyrning och ensidigt fokus på lägsta pris riskerar att leda till kortsiktiga lösningar, fördyringar och minskad produktivitet över tid.

ME anser att Trafikverket i större utsträckning bör:

- dela upp projekt där så är möjligt för att bredda leverantörsmarknaden,
- formulera krav utifrån funktion och effekt snarare än detaljerad metodstyrning,
- möjliggöra innovation och produktivitetsförbättringar i utförarledet,
- samt fullt ut ta tillvara kompetensen hos underentreprenörer.

Den svenska anläggningssektorns genomförandeförmåga vilar i hög grad på ett väl fungerande strategiskt underentreprenörsled, vilket är avgörande för att den nationella planen ska kunna realiseras i praktiken.

Kompetensförsörjning och arbetskraft

ME vill särskilt uppmärksamma kompetensförsörjningen som en avgörande förutsättning för genomförandet av den nationella planen. Det saknas i dag en tydlig koppling mellan beslut om infrastrukturamar och dimensionering av utbildningssystemet. När antalet

yrkesutbildningsplatser inom relevanta utbildningar inte står i proportion till planens ambitioner, riskerar det att leda till kapacitetsbrist, förseningar och ökade kostnader. Strategisk kompetensförsörjning behöver alltså gå hand i hand med den nationella planen.

Anläggningssektorn står inför omfattande pensionsavgångar samtidigt som behovet av maskinförare, anläggningsarbetare och tekniskt specialiserad personal ökar. Även om ny teknik och ökad grad av automatisering kan bidra till effektivare arbetssätt i anläggningsbranschen, kan det inte ersätta behovet av kvalificerad arbetskraft i utförandedet. Mänsklig närvaro som tar ansvar för säkerhet, kvalitet och anpassning till komplexa arbetsmiljöer kommer fortsatt behövas.

För att säkerställa att planen kan genomföras i praktiken krävs därför:

- bättre samordning mellan infrastruktur- och utbildningspolitik,
- långsiktig dimensionering av yrkesutbildningar inom anläggning och maskinföraryrken,
- samt åtgärder som stärker branschens attraktivitet för unga och personer i omställning.

ME vill även understryka vikten av att kompetensen i det strategiska underentreprenörsledet involveras tidigt i planerings- och projekteringskedan. När praktisk produktionskunskap inte tas tillvara påverkas kvalitet, produktivitet och resursutnyttjande negativt.

Klimatkrav, elektrifiering och teknikneutralitet

ME delar målsättningen om minskad klimatpåverkan från transportinfrastrukturen och konstaterar att Trafikverket i sitt planförslag bedömer att infrastrukturåtgärder har en begränsad direkt effekt på trafikens utsläpp.

När det gäller utsläpp från byggande, drift och underhåll konstaterar Trafikverket att klimatpåverkan kan minska över tid, men att detta är förenat med betydande osäkerheter. ME vill mot denna bakgrund betona vikten av att klimatkrav i genomförandet utformas teknikneutralt och med fokus på faktisk klimatnytta.

Elektrifieringen av tunga anläggningsmaskiner befinner sig fortfarande i ett tidigt skede. För tidiga eller alltför långtgående krav riskerar att leda till ökade kostnader, förseningar och minskad konkurrens, vilket i förlängningen kan motverka planens genomförande.

Under planperioden bedömer ME att biodrivmedel fortsatt kommer att spela en central roll för att minska klimatpåverkan från anläggningsmaskiner. Klimatkrav bör därför vara realistiska, flexibla och anpassade till marknadens mognad, i linje med Trafikverkets beskrivning av osäkerheter och behovet av kompletterande styrmedel.

När det gäller styrmedel, ser ME fram emot att ta del av utredaren Svante Mandells slutsatser i "Utredningen om styrmedel för ett fossilfritt samhälle" som överlämnas till regeringen i maj 2026.

Statligt bolag som komplement till Trafikverket

ME ser positivt på utredningens förslag i SOU 2025:120 om att inrätta ett statligt bolag för genomförande av infrastrukturprojekt. Förslaget adresserar en central utmaning i dagens system, nämligen att stora infrastruktuursatsningar inte automatiskt leder till ökad faktisk produktion i takt med tilldelade medel.

ME delar utredningens bedömning att ett statligt bolag kan bidra till att stärka statens samlade genomförandekapacitet. Ett sådant bolag kan utgöra ett verktyg för att snabba på genomförandet, minska risken för flaskhalsar och skapa större handlingsutrymme vid höga investeringsnivåer. Därutöver kan ett statligt bolag bidra till ökad transparens och jämförbarhet i kostnader, tidsåtgång och genomförande.

ME vill särskilt framhålla värdet av att Trafikverket inte är ensam aktör i hela värdekedjan från planering till genomförande. Ett statligt bolag kan fungera som ett konstruktivt komplement och skapa ett nödvändigt konkurrenstryck även på beställarsidan, vilket kan bidra till ökat lärande, benchmarking och utvecklade arbetssätt som stärker produktiviteten i systemet som helhet.

ME vill samtidigt betona att ett statligt bolag inte bör ses som en ersättning för Trafikverket. Trafikverket har fortsatt en central roll i transportsystemet när det gäller långsiktig planering, prioritering och systemansvar. Grundläggande principer om samhällsekonomisk effektivitet och genomförbarhet måste fortsatt vara styrande oavsett organisationsform. Nya strukturer bör inte användas för att runda prioriteringar som gjorts inom ramen för den nationella planen.

ME bedömer att ett statligt bolag, rätt utformat, kan bidra till att bättre ta tillvara den kapacitet och kompetens som finns i anläggningssektorn, inklusive i det strategiska underentreprenörsledet. Detta kan möjliggöra att fler projekt genomförs parallellt med ökad effektivitet och bättre resursutnyttjande, vilket i förlängningen bidrar till mer infrastruktur för varje satsad skattekrona.

Avslutande synpunkter

ME välkomnar avslutningsvis ambitionen i Trafikverkets förslag till nationell plan 2026–2037. För att planen ska kunna genomföras och leverera mer infrastruktur för varje skattekrona krävs dock att genomförandefrågorna ges lika stor tyngd som de ekonomiska ramarna.

Regeringen bör därför:

- säkerställa att nationell plan följs av reformer som stärker konkurrens, produktivitet och kompetensförsörjning,
- ge Trafikverket tydliga incitament att utveckla upphandlingar och samarbetet med leverantörsmarknaden,
- gå vidare med förslaget om ett statligt bolag som komplement till Trafikverket,
- samt säkerställa att utbildningssystemet dimensioneras i takt med infrastrukturambitioner.

Maskinentreprenörernas medlemsföretag i de strategiska underentreprenörsleden står redo att bidra till genomförandet av den nationella planen. Potentialen att få mer infrastruktur för pengarna är betydande, men den realiseras först när systemet fullt ut tar tillvara konkurrens, kompetens och professionell genomförandekraft.

Med vänlig hälsning,

Anders Robertsson
VD Maskinentreprenörerna